

سلام الافلاک

دانشگاه قم
دانشکده حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

عنوان:

«بررسی تطبیقی مالکیت ناشی از معامله به قصد پولشویی»

استاد راهنما:

دکتر سید حسن وحدتی شبیری

استاد مشاور:

دکتر مصطفی فضائلی

نگارنده:

علی شرف بیانی

۹۸۴۱۲

بهار ۱۳۸۷

کتابخانه اساتید و دانشجویان
فصلنامه حقوق

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۹

تاریخ: ۱۳۸۷ / ۳ / ۲۱

بیت

شماره: ۲۱۶ / آ. ر. ح

پیوست:

« صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد »

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه الشریف»

جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقای علی شرف بیانی رشته: حقوق خصوصی

تحت عنوان: بررسی تطبیقی مالکیت ناشی از معامله به قصد پول شویی

با حضور هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۸۷ / ۳ / ۶ تشکیل گردید.

در این جلسه، پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت و نامبرده نمره با عدد ۱۶ با حروف **شانزده**

با درجه: عالی ○ بسیار خوب ○ خوب ○ قابل قبول ○ دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سلامت	مرتبه علمی	امضاء
آقای سید حسن وحدتی شبیری	استاد راهنما	استادیار	
آقای مصطفی فضایی	استاد مشاور	استادیار	
آقای محمود حکمت نیا	استاد ناظر	استادیار	
آقای اسماعیل نعمت الهی	استاد ناظر	استاد یار	
آقای محمد باقر پارساپور	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی	استادیار	

مدیر امور آموزش و تمصیلات تکمیلی

نام و امضاء:

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده

نام و امضاء:

بانی:
قم، جاده قدیم اصفهان،
دانشگاه قم
کد پستی: ۳۷۱۶۱۴۶۶۱۱
تلفن: ۲۸۵۳۳۱۱
دورنویس:
ونت آموزشی ۲۸۵۵۶۸۴
ونت اداری ۲۸۵۵۶۸۶
ونت دانشجویی ۲۸۵۵۶۸۸

تقدیم به

همسر و فرزندم که تنها ستارگان آسمان زندگانیم می باشند.

تقدیر و تشکر

ضمن تشکر و قدردانی صمیمانه از زحمات تمامی اساتیدی که مرا در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد مورد الطاف خویش قرار داده‌اند، شایسته است از تلاش‌های بی‌شائبه‌ی استاد راهنما، جناب آقای دکتر سید حسن وحدتی شبیری که مرا در تدوین و نگارش این پایان‌نامه یاری نمودند و همچنین از زحمات استاد مشاور، جناب آقای دکتر مصطفی فضائلی و اساتید محترم گروه حقوق خصوصی دانشگاه قم کمال تشکر و سپاس به عمل آید.

چکیده

مقدمه.....	۱
۱- بیان مسئله.....	۲
۲- سابقه و ضرورت تحقیق.....	۳
۳- اهداف تحقیق و کاربردها.....	۴
۴- سوالات تحقیق.....	۴
۵- فریضه‌های تحقیق.....	۵
۶- روش تحقیق.....	۵
۷- تقسیم مطالب.....	۶
فصل اول: کلیات.....	۸
مبحث نخست: مفهوم پولشویی.....	۸
گفتار ۱: تعریف پولشویی.....	۹
گفتار ۲: هدف پولشویی.....	۱۰
گفتار ۳: اثر پولشویی.....	۱۱
مبحث دوم: تاریخچه پولشویی.....	۱۳
گفتار ۱: تاریخچه پولشویی در کشورهای غربی.....	۱۳
گفتار ۲: تاریخچه پولشویی در کشورهای اسلامی.....	۱۴
مبحث سوم: مراحل پولشویی.....	۱۵
گفتار ۱: استقرار.....	۱۶
گفتار ۲: تبدیل.....	۱۷
گفتار ۳: ادغام.....	۱۸
مبحث چهارم: مفهوم معامله به قصد پولشویی.....	۲۰
مبحث پنجم: مبانی معامله به قصد پولشویی.....	۲۱
فصل دوم: مبانی اصل عدم مشروعیت معامله به قصد پولشویی.....	۲۴
مبحث نخست: مبنای اصل در حقوق ایران.....	۲۵
گفتار ۱: تحلیل مشروعیت مورد معامله به عنوان مبنای اصل.....	۲۵
گفتار ۲: مشروعیت جهت معامله.....	۲۷

- ۲۸..... ۱-۲: مفهوم جهت
- ۲۹..... ۲-۲: مفهوم جهت نامشروع
- ۳۰..... ۳-۲: فرق بین جهت معامله و جهت تعهد
- ۳۱..... ۴-۲: تحلیل مشروعیت جهت به عنوان مبنای اصل
- ۳۴..... گفتار ۳: معامله به قصد فرار از دین و تحلیل آن به عنوان مبنای اصل
- ۳۹..... گفتار ۴: معامله صوری و تحلیل آن به عنوان مبنای اصل
- ۴۲..... گفتار ۵: غیرقانونی بودن سبب تملک
- ۴۳..... ۱-۵: مفهوم سبب تملک قانونی
- ۴۴..... ۲-۵: تحلیل سبب تملک قانونی به عنوان مبنای اصل
- ۴۵..... مبحث دوم: مبنای اصل در فقه امامیه
- ۴۵..... گفتار ۱: حرمت اکل مال به باطل
- ۵۰..... گفتار ۲: سیره امام علی (ع) و تحلیل آن به عنوان مبنای اصل
- ۵۱..... گفتار ۳: قاعده اعانت و تحلیل آن به عنوان مبنای اصل
- ۵۴..... مبحث سوم: تحلیل اصول وقواعد دال بر مشروعیت معامله به قصد پولشویی
- ۵۵..... گفتار ۱: قاعده ید و تحلیل آن به عنوان دال بر مشروعیت
- ۵۹..... گفتار ۲: قاعده سوق و تحلیل آن به عنوان دال بر مشروعیت
- ۶۳..... گفتار ۳: اصل برائت و تحلیل آن به عنوان دال بر مشروعیت
- ۶۷..... گفتار ۴: اصل صحت و تحلیل آن به عنوان دال بر مشروعیت
- ۷۳..... فصل سوم: تاثیر معامله به قصد پولشویی بر وضعیت عقود روابط طرفین
- ۷۳..... مبحث نخست: تاثیر معامله به قصد پولشویی بر وضعیت عقد
- ۷۳..... گفتار ۱: نظریه دلالت نهي بر فساد معاملات
- ۷۷..... گفتار ۲: نظریه شرط فاسد (باطل)
- ۸۰..... گفتار ۳: بررسی مواد قانونی دال بر بطلان معامله
- ۸۰..... ۱-۳: قانون مدنی
- ۸۰..... ۱-۱-۳: بررسی مستثنیات اصل حاکمیت اراده (ماده ۱۰ ق.م)
- ۸۳..... ۱-۱-۱-۳: نظم عمومی
- ۸۵..... ۲-۱-۱-۳: اخلاق حسنه
- ۸۶..... ۲-۳: بررسی ماده ۱۹۰ ق.م

۸۹	۳-۳: بررسی ماده ۶۵۴ ق.م.....
۹۱	مبحث دوم: تأثیر معامله به قصد پولشویی بر روابط طرفین.....
۹۲	گفتار ۱: وضعیت حقوقی روابط طرفین معامله نسبت به رد عین مورد عقد یا بدل آن.....
۹۵	۱-۱: علم به قصد پولشویی.....
۹۷	۲-۱: جهل به قصد پولشویی.....
۹۸	گفتار ۲: مطالبه خسارت ناشی از فساد معامله.....
۹۸	۱-۲: علم به قصد پولشویی.....
۹۹	۲-۱: جهل به قصد پولشویی.....
۱۰۴	نتیجه گیری.....
۱۰۹	فهرست منابع.....
۱۱۷	چکیده به زبان انگلیسی.....

چکیده

با توجه به مجاورت ایران با بزرگترین کشورهای تولید کننده‌ی مواد مخدر- افغانستان و پاکستان- قرار گرفتن در مسیر ترانزیت کالاهای مجاز و غیرمجاز، به ویژه مواد مخدر تولید شده در کشورهای مثلت طلایی و هلال طلایی- کشورهای واقع در مرزهای شرق ایران- به اروپا، هم‌جواری با مراکز آزاد تجاری منطقه‌ای همانند دبی و بحرین، وسعت مرزهای آبی و خاکی و در نتیجه آسیب‌پذیری قابل ملاحظه در مقابل قاچاق سازمان یافته‌ی کالا و انسان، همسایگی با کشورهای مافیایی تازه استقلال یافته‌ی آسیایی میانه و مجاورت با عراق به عنوان یکی از محورهای اصلی بحران در منطقه، و ترکیه به عنوان یکی از جرم‌خیزترین کشورهای دنیا، گسترش جرایم مربوط به مواد مخدر در کشور و توسعه‌ی جرایم علیه اموال، ارتشاء و فساد اداری، رشد قاچاق کالا، گسترش بخش غیررسمی اقتصاد به‌ویژه عدم توسعه‌ی اقتصادی، نابه‌سامانی شرایط اقتصادی و بیمار بودن بنیان‌های اقتصادی، از عواملی هستند که ایران را به محل مناسبی برای فعالیت پولشویی تبدیل کرده است. و از سویی کسانی ایران را به دلیل خلاء مقررات، چهارراه پولشویی نامیده‌اند که این ناشی از عدم شناخت علمی و اصولی از نظام حقوقی و پدیده پولشویی است. رویکرد نظام حقوقی ایران را در پدیده پولشویی باید براساس اصول و قواعد موجود در این نظام که برگرفته از فقه امامیه است، ارزیابی کرد.

در حقوق ایران، منشاء سرچشمه‌های مال یا پول پاک و قابل تملک احصاء گردیده است و دقت بسیار در طرق و اسباب کسب حلال به عمل آمده است. هر مالکیتی که منشا آن از اسباب مذکور در قانون نباشد، محترم و مشروع نیست. قانون مدنی ایران، دعاوی ناشی از قمار و گروبندی را قابل استماع ندانسته و شروط و تعهدات نامشروع را باطل اعلام نموده است. همچنین در حقوق ایران، مورد معامله و جهت معامله، به عنوان شروط اساسی صحت معاملات، الزاماً باید مشروعیت داشته باشد تا واجد آثار و نفوذ حقوقی باشد. همچنین، مبانی روشن و قطعی در این خصوص در فقه امامیه وجود دارد. از جمله آیات مبارکه ۱۸۸ سوره بقره و ۳۹ سوره نساء، سیره امام علی (ع) و قاعده اعانت، که به صراحت بر مقابله با تطهیر دارایی‌های نامشروع پرداخته و نقل و انتقالات این دارایی‌ها را باطل اعلام داشته است.

از سوی دیگر، اصول و قواعد محکم و اولیه در این نظام حقوقی، نظیر «قاعده ید» یا «اماره تصرف»، «اصل برائت» و «قاعده سوق» و «اصل صحت» اقتضا دارد که اشخاص را مالک آنچه در اختیار دارند، بدانیم مگر آن که خلاف آن ثابت شود. به عبارت دیگر، در ابتدای امر چنین به نظر می‌رسد که معاملات با قصد پولشویی در نظام حقوقی کشور ما با ایرادهایی روبه‌رو بوده و با اصول و قواعد مذکور در تعارض است. اما با تحلیل هر یک از اصول و قواعد یاد شده، اثبات می‌گردد، نه تنها پولشویی را توجیه نمی‌کند، بلکه پولشویی موضوعاً از آن خارج و معاملات ناشی از آن را نیز باطل اعلام می‌دارد. براساس اصول و قواعد موجود در نظام حقوقی ایران، اموال و ثروت‌های ناشی از معاملات پولشویی، مصادره و اتلاف آنها موجب ضمان خواهد بود.

واژگان کلیدی: مالکیت، معامله، مشروعیت، پولشویی

مقدمه

حقوق تعهدات و قراردادها از مباحث مهم حقوق خصوصی به شمار می‌رود. اهمیت این رشته از علم حقوق به جهت گستردگی، کاربری فراوان، استحکام قواعد و تنوع آنها می‌باشد. در قراردادها و تعهدات خصوصی همواره اصل حاکمیت اراده به عنوان اصلی‌ترین قاعده، مورد پذیرش بوده و حدود حقوق افراد در این نوع اعمال حقوقی براساس اصل مزبور تعیین گردیده است.

با ظهور پدیده قانونگذاری و تعیین قواعد و ضوابط الزام‌آور در جامعه، مقوله‌ای تحت عنوان مشروعیت ایجاد شد. از آنجا که این مقوله جنبه عمومی قوی داشت قدرت عرض اندام در مقابل اصل حاکمیت اراده را دارا بود و به تدریج اصل مذکور را تحدید نمود.

موضوع تعهد و معامله باید مورد قبول قانونگذار باشد در غیر این صورت، قانونگذار به دلیل مخالفت با موضوع، ارزشی برای آن قائل نیست. در چنین حالتی، قانون حق توافق بر موضوع بی‌ارزش را نداده و آن را باطل و معدوم اعلام می‌کند. در واقع، عنوان مشروعیت به امر خصوصی، جنبه عمومی بخشیده و قانونگذار برای حفظ مصالح عمومی و منافع جامعه، امر نامشروع را ممنوع کرده است.

بنابراین، عمل حقوقی نباید نامشروع باشد. عدم مشروعیت در اعمال حقوقی که معامله با قصد پولشویی از مصادیق این اعمال می‌باشد، می‌تواند موجب بی‌اعتباری آن گردد.

۱- بیان مسئله

در ایران معاملات نقدی مشکلی ندارد و کسی اگر از دزدها ترسی نداشته باشد می‌تواند با هر چند میلیارد وجه نقد در خیابان تردد کند و خرید و فروش انجام دهد و کسی هم نمی‌تواند متعرض او بشود. همچنین برای معامله غیرنقد هم صندوق‌هایی وجود دارند که هر کسی می‌تواند یکی تأسیس کند. و در پوشش اعطای وام از آن صندوق هر معامله‌ای را به انجام برساند. جالبتر اینکه خود بانک‌های دولتی هم از این امر استقبال می‌کنند و بانک‌هایی که قرار است مانعی در راه پولشویی باشند، خودشان به صورت عامل آن عمل می‌کنند و در گستره بین‌المللی به آن اقدام می‌کنند.

از اینرو آنچه در میان غوغای رسانه‌ها مطرح می‌شود، این است که ایران چهارراه تطهیر پول است و این ناشی از عدم شناخت مبانی نظام حقوقی ایران است.

از سویی در حقوق ایران اموال نامشروع، که منشاء تحصیل آن امور و مجاری غیرقانونی بوده است، اگر چه بارها در فرایند پولشویی مورد معاملات به ظاهر صحیح هم قرار گرفته باشد، تطهیر نمی‌شود. از طرف دیگر، مالی که در اثر کسب مشروع و قانونی تحصیل شود، همچون نفوس محترمه، مورد احترام خواهد بود.

پس ما در بررسی نظام حقوقی ایران با دو مسئله روبه‌رو هستیم:

اول: به اقتضای اصول و قواعد موجود در این نظام حقوقی نظیر «قاعده ید» و «اصل برائت» باید اشخاص را مالک آنچه در اختیار دارند دانست، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

دوم: در حقوق ایران، اموال نامشروعی که منشاء تحصیل آن امور و مجاری غیرقانونی بوده است، به عبارت دیگر حقوق، امتیازات و اموالی که علم به منشاء غیرقانونی آن وجود دارد، در نظام حقوقی ایران و فقه امامیه قابل تطهیر نیست.

۲- سابقه و ضرورت تحقیق

موضوع پولشویی در حقوق جزا به طور گسترده مورد بحث قرار گرفته و کتب و مقالات قابل توجهی در مورد جرائم پولشویی تدوین گردیده است. و مجموعه سخنرانی‌ها و همایش‌های بین‌المللی بسیاری در راستای مبارزه با پولشویی برگزار شده است که می‌توان به سمینار مبارزه با جرایم سازمان یافته‌ی فراملی، خرداد ۷۹ و مجموعه سخنرانی‌ها و مقالات کمیته معاضدت قضایی ستاد مبارزه با مواد مخدر و پولشویی در سال ۱۳۸۲ اشاره کرد. اما در شاخه حقوق خصوصی، ظاهراً کتاب یا تحقیقی در این زمینه تدوین نشده است.

پولشویی یک پدیده جهانی است که از طریق جامعه مالی بین‌المللی صورت می‌گیرد. برای

بیان اهمیت میزان آن در جهان، به آمارهای ارائه شده به شرح ذیل اشاره می‌گردد:

براساس گزارش بانکی ICC در دهلی نو به تاریخ دسامبر ۲۰۰۳، آخرین آماری که از میزان

پول حاصل از جابجایی ثروت از طریق پولشویی، مبلغی حدود ۷۸ تریلیون دلار اعلام گردیده است.

هم‌اکنون تلاش بین‌المللی، تحت سازمان ملل متحد در جریان است تا با کوشش، از طریق

تبادل تجربیات دیگران، با این پدیده مبارزه نماید.

۳- اهداف تحقیق و کاربردها

با توجه به آنچه گذشت، اهداف تحقیق را می‌توان چنین برشمرد:

الف) شناخت تحلیلی و عمیق از مالکیت ناشی از پدیده پولشویی؛

ب) بررسی تطبیقی معامله به قصد پولشویی در حقوق ایران و اسلام و تبیین جایگاه آن در

حقوق موضوعه ایران؛

ج) ارائه مبانی صریح در خصوص مالکیت ناشی از پدیده پولشویی در حقوق ایران و در عین

حال منطبق بر مبانی فقهی و اصول مسلم فقه.

دسترسی به این اهداف موجب خواهد شد، که علاوه بر شناخت جایگاه مالکیت ناشی از

پدیده پولشویی در حقوق موضوعه ایران، صحت یا بطلان آن محرز و مشخص گردد.

از آنجا که نوع این تحقیق، نظری و کاربردی می‌باشد، لذا با کشف موارد ابهام در قانون و

رفع آنها می‌تواند برای قضات و دانشجویان حقوق مفید باشد.

۴- سئوالات تحقیق :

با توجه به اهداف تحقیق، سئوالات تحقیق به شرح ذیل تبیین می‌گردد:

الف) معامله با قصد پولشویی در حقوق ایران چه وضعیتی دارد؟

ب) از لحاظ فقهی، مالکیتی که علم به منشاء غیرقانونی و نامشروع آن وجود دارد، چه حکمی

دارد؟

ج) آیا مالکیت باید از طریق اسباب حقوقی مشخص و منحصر تحصیل گردد؟

د) مبانی دقیق و صریح در خصوص بطلان یا صحت معامله با قصد پولشویی چیست؟

۵- فرضیه‌های تحقیق

با توجه به سوالات اصلی تحقیق، فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر سامان می‌یابد:

الف) در حقوق ایران، اموال نامشروع، که منشأ و تحصیل آن امور و مجاری غیرقانونی بوده است، اگرچه بارها در فرآیند پولشویی مورد معامله به ظاهر صحیح و عدیده قرار گیرد، تطهیر نمی‌شود و معامله باطل است.

ب) اصول و قواعد حاکم در فقه امامیه که حقوق ایران مبتنی بر آن است، مانند قاعده ید، اماره تصرف و اصل برائت اقتضا می‌کند که اشخاص را مالک آنچه در اختیار دارند بدانیم، اما در صورت اثبات خلاف آن، یعنی احراز علم به منشأ نامشروع آن، قواعد مذکور قابل استناد نبوده و چنین مالکیتی محکوم به بطلان است.

ج) در حقوق ایران، منشأ و سرچشمه‌های مال یا پول پاک و قابل تملک احصاء گردیده است و هر مالکیتی که منشأ آن یکی از اسباب مذکور در قانون نباشد، محترم و مشروع نیست.

د) مشروعیت جهت معامله و مورد معامله به عنوان شرایط اساسی صحت عقود و معاملات و بر همین اساس، بطلان معامله به قصد فرار از دین به طور صوری و سرانجام مطابق مفهوم مخالف ماده ۱۰ قانون مدنی، می‌تواند مبنای بطلان معامله به قصد پولشویی، ولو در پوشش‌های قانونی صورت گرفته باشد.

۶- روش تحقیق

روش این تحقیق، روشی استدلالی و تحلیل منطقی است. در بخشی از تحقیق، صرفاً به توصیف پدیده پولشویی پرداخته شده است و در بخش‌های دیگر، با استفاده از روش فوق، رابطه پولشویی و برخی پدیده‌ها و متغیرهای حقوقی و عینی (موضوع، معامله و نظم عمومی و...) مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته است.

۷- تقسیم مطالب

به طور کلی تحقیق حاضر به سه فصل تقسیم می‌گردد:

در فصل اول، مبانی، تاریخچه، و مراحل بررسی شده؛ سپس مفهوم معامله به قصد پولشویی و

مبانی معامله به قصد پولشویی تبیین خواهد شد.

در فصل دوم، مبانی اصل عدم مشروعیت معامله با قصد پولشویی در حقوق ایران و فقه امامیه

بررسی شده و سپس اصول و قواعد دالّ بر مشروعیت معامله به قصد پولشویی مورد تحلیل قرار

خواهد گرفت.

در فصل سوم، تاثیر معامله به قصد پولشویی بر وضعیت عقد و روابط طرفین، با وجود علم یا

جهل به پولشویی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل اول

کلیات

در فصل اول در قالب شش مبحث در پدیده پولشویی می‌پردازد: در مبحث اول، مبانی این پدیده در چهار گفتار؛ شامل تعریف پولشویی، هدف پولشویی، اهمیت آن و اثر پولشویی مطرح می‌گردد. در مبحث دوم به تاریخچه پولشویی در کشورهای غربی و همچنین ایران به عنوان یک کشور اسلامی، در دو گفتار پرداخته شده است.

در مبحث سوم، مجموعه‌ی اقداماتی که به شست و شوی درآمدهای نامشروع می‌انجامد، یعنی مراحل پولشویی، را در سه گفتار بیان خواهیم کرد. در مبحث چهارم و پنجم مفهوم و مبانی معامله به قصد پولشویی با استفاده از مباحث گذشته و متون حقوقی تبیین خواهد شد.

مبحث نخست: مفهوم پولشویی

در این مبحث پس از ارائه‌ی تعاریفی چند از پولشویی، در خصوص هدف، میزان و اهمیت آن نیز بررسی‌های لازم به عمل خواهد آمد:

گفتار ۱: تعریف پولشویی^۱

تعاریف متعددی از پولشویی از سوی قانونگذاران و نویسندگان مختلف ارائه شده است که هر یک از آنان با بهره‌گیری از مبانی سیاست جنایی مبارزه با پولشویی، به تعریف آن پرداخته‌اند.^۲ عده‌ای از قانونگذاران، تنها دخل و تصرف در درآمدهای حاصل از قاچاق مواد مخدر را پولشویی دانسته‌اند. عده‌ای دیگر از واضعان قانون، تطهیر درآمدهای حاصل از جرایم مهم را پولشویی دانسته و آن را مبنای سیاست جنایی خود در مبارزه با پولشویی تلقی کرده‌اند و بر این اساس، تطهیر عواید حاصل از کلیه جرایم را پولشویی دانسته‌اند.

از یک منظر «پولشویی ساز و کاری است که از طریق آن، درآمدهای نامشروع ناشی از فعالیت‌های غیرقانونی و سازمان یافته، مشروع جلوه داده می‌شود»^۱ و تعریف پولشویی در بیانی دیگر اینگونه آمده است: «هر اقدامی که سبب قانونی جلوه دادن پول‌های حاصل از فعالیت‌های نامشروع و غیرقانونی شود، پولشویی محسوب می‌گردد.»^۳

از منظری دیگر، پولشویی بدین نحو تعریف شده است: «عمدتاً پولشویی به معنای قانونی کردن درآمدهای غیرقانونی، مشروع کردن پول‌های نامشروع و یا تطهیر پول حرام تعریف می‌شود، اما واقعیت این است که در عملیات پولشویی، نه درآمدهای غیرقانونی، قانونی می‌شود، نه پول حرامی تطهیر می‌شود و نه پول نامشروعی به پول مشروع تبدیل می‌شود.»^۴

در تعریفی دیگر از پولشویی آمده است: «پولشویی روی دیگر یا نیم‌رخ مالی فعالیت‌های بزهکارانه و فریبنده‌ی مجرمانه است که طی آن درآمدهای حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی طی روندی در مجاری قانونی تطهیر و پاک می‌شود.»

^۱ -money laundering

۲- محمد موسوی مقدم، پولشویی، ص ۱۷

۳- کمیته‌ی معاضدت قضایی ستاد مبارزه با مواد مخدر و پولشویی، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۲، ص ۷۶.

۴- محمد موسوی مقدم، پیشین، ص ۲۰.

بنابراین، با عنایت به تعاریف گوناگون پولشویی، می‌توان آن را چنین تعریف کرد:

«پولشویی فرایندی است که به موجب آن، فرد عالماً و به قصد رهایی از عواقب رفتار

مجرمانه، منبع اصلی درآمدهای حاصل از اعمال مجرمانه را مخفی نگه داشته و به این درآمدها

جلوه‌های پاک و حاصل از اعمال قانونی می‌بخشد.»

گفتار ۲: هدف پولشویی

یکی از اهداف تطهیر، دست زدن به اقداماتی است که با مشروع جلوه دادن عواید و اموال

ناشی از ارتکاب اعمال غیرقانونی، بتوان از کشف منابع مالی نامشروع و ماهیت و منشأ آنها، به

وسیله عوامل اجرایی قانون یا مأمورین مالیاتی جلوگیری کرد.

بنابراین وقتی فردی مالی به دست می‌آورد، که منشأ مجرمانه دارد، خواه خود به طور مستقیم

در اثر ارتکاب جرم آن را به دست آورده باشد، یا با علم به منشأ غیرقانونی‌اش آن را تحصیل کرده

باشد، می‌کوشد با برداشتن برچسب مجرمانه از عواید حاصل، یا مخفی نگه داشتن منبع آن، راه

کشف بزه منشأ آن درآمدها را مسدود نماید.^۱

پس مشروع جلوه دادن پول یا عواید حاصله از جرم، شیوه‌ای است که به وسیله آن می‌توان از

درآمدهای حاصله با آرامش خاطر و آسودگی بهره گرفت، بدون این که از کشف شدن منشأ

اصلی آن، ترسی به دل راه داد.

اهداف دیگر پولشویی، فرار از مالیات است. زیرا زمانی که درآمد بیشتر و به تبع آن ثروت

انبوه‌تر باشد، طبیعتاً چنین امری مأمورین مالیات یا پلیس را هر چه بیشتر به خود جلب می‌نماید که

نتیجه آن، تعلق گرفتن مالیات بیشتر به آن خواهد بود.

۱- همان.

بنابراین، روش مطمئن پولشویی، پرداخت مالیات بسیار کم، با بهره‌گیری از معاملات به ظاهر قانونی، چون معاملات سهام و اوراق بهادار و... است تا از این طریق بتوانند از سوی توجه مأمورین مالیات و پلیس را از پول‌های شسته سلب کنند، و به علاوه از راه‌های قانونی با روپوشی از مشروعیت و سالم جلوه دادن آنها، برای بهره‌گیری بیشتری استفاده کنند.^۱

هدف مهم دیگر پولشویی، استفاده از وجوه پاک شده برای ارتکاب اعمال غیرقانونی بعدی و نیز اداره تشکیلات سازمان یافته برای تحقق بخشیدن به مقاصد نامشروع خود است، از جمله؛ قاچاق مواد مخدر، جرایم سازمان یافته دیگر نظیر قاچاق انسان، قاچاق اعضاء بدن، تروریسم و... هستند. زیرا برای ارتکاب جرایم پیش گفته، بوجه مالی هنگفتی مورد نیاز بود و بزهکاران برای تهیه پشتوانه مالی این گونه اعمال غیرقانونی و بعضاً خشونت‌بار، خود به میزان زیادی نیازمند ابزار و امکانات پاکسازی پول هستند. به عبارتی دیگر، شخص پول شو، توانایی و تمایلی به مراقبت از ثروت ناگهانی، هنگفت و غیرقانونی همراه خود ندارد و می‌خواهد مانع توقیف و مصادره درآمدهای حاصل از اعمال مجرمانه گردد و علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری این اموال در زمینه‌های مختلف است تا علاوه بر بهره‌برداری بدون خطر از درآمدهای حاصل شده، حتی بتواند درآمد بیشتری نیز تحصیل نماید.^۲

گفتار ۳: اثر پولشویی

با توجه به حجم عظیم درآمدهای ناشی از پولشویی، این پدیده آثار زیان‌باری را بر کشورها و اقتصاد آنها می‌گذارد. برای نشان دادن این زیان، لازم است حجم گسترده این فعالیت‌ها را در مقایسه با کل اقتصاد کشورها، در نظر گرفت. به عنوان نمونه، براساس تازه‌ترین برآوردهای مقامات

۱- احد باقرزاده، پولشویی، ص ۳۴.

۲- همان، ص ۳۴.